

Nadpis: *smiernost* střídmost (sobrietas) – 1 *ved, veď* (z *vědě* 1. sg. praes.) zajisté – 2 *upriemý* upřímný – 3 *aby hlédal* aby dbal – 4 *úřad* povolání

6 *licoměrstvo* licoměrnost, přetvářka – 8 *lepi* lepší – 10 *sbožie* majetek – 11 *zákonník* řeholník – 13 *odpustil* povolil; *provinciál* představený klášterů jedné církevní oblasti (provincie); *ministr zákona* představený řádu – 16 *obláští* zvláštní, soukromý, osobní – 18 *zbořil* porušil – 19 *rafijka* pisátka; *nedá* nedovolí – 23-24 *jest ustavil* ustanovil – 27 *lhostajstvo* rozmařilost – 28 *přidržala se* držela se – 31 *odpuštěním* dovolením – 32 *ustavenie* ustanovení – 34 *nejmä ijeden* nemá žádný – 36 *zapálenie* zápal, horlivost; *sprostnost* prostota

KNÍŽKY ŠESTERY

PÁNÓM

Skonav řeč o jerarchii první, již o druhé mluvíti budu. Neb jakož první povzdvihá nás k bohu a drží při něm, když jako soud vydáme, co kdy máme činiti, a víeme mnoho těch věcí, pro něž se zapálíme u milování boha, takéž druhá vede dolejší a táhne k té první.

5 I jsou první andělé v té druhé jerarchii, ješto latinských slovů *Dominaciones*, jako by řekl Panující, neb způsobem božím někak jako panstvo mají nad nižšími. K tomu kuoru stav světského panstva může býti připodobněn, neb má býti vzpanilý mysl, laciného neváže draho a více dobré váže draže a nelituje více dobrého pro méně dobré, a má mocně panovati, ijedné se nepoddá nesličnosti. A tak z toho pořádu
10 nejprv a zvláště jsou: císař, jelikož ke všemu světu, kráľi k svým zemím, páni menší nebo větší v svých panstvích; protož, cožť jedněm říku tuto, to neb podobné k tomu každý rozuměj, jako by jemu řečeno bylo, cožť kaké má panování nad kým, ač i malé.

I říku nejprv, že každý pán má pílně to znamenati a jmiati za to, že chce-li
15 k bohu, má jíti zřízením božím. I jest to božie zřízení, že jakož ti andělé, ješto Tróni slovů, jsou pod oněmi, k nimž jsme učené v svatém Písmě přirovnali, takéž tito ve čtvrtém kóru, jichž podobenství nese panstvo zde na světě, jsou pod Tróny. Protož páni tak mají panovati, jakož je práva vedú, ale ne, jakž chtějí; neb ne oni jsou nad právem ustaveni, ale nad nimi j' právo, avšakž mohou podle práva některá
20 práva nehodná proměňovati a dobrá ustavovati s povolením své obce aneb starších z obce, úřadu svého právem. A protož snad také i slovů páni, neb jim toho přeje právo; ale slušie jim to činiti s moudrostí pro obecné dobré a s dobrú radú. A protož slušné j' pánóm Písma poslouchati a kazatelův spravedlivých a býti rozumnu, jakož jim i Šalomún radí, říka: „Poslouchajte, kráľi, a rozumějte! Naučte se, súdce, ješto
25 súdíte kraje zemské! Přichylte svoji uši, ješto máte pod sebou lid mnohý, a mílo j' vám, že se okolo vás trů zástupové lidští. Neb dána j' vám od boha moc Najvyššieho, jenž otieže vašich skutkův a projde myšlenie vaše, že jsúce služebníci jeho právě jste nesúdili. Hrozně a skóroť se ukáže vám, neb súd najtvrzí v těch, ješto jinými vládnú, bude. Menším bude milosrdenství pójičeno, ale mocní mocné muky trpěti
30 budú. Neb neskrýje se ijeden před bohem, ani se čie velikosti bohů báti bude; neb

volj moy
 prikazal
 my jako
 yka; deni
 otzy a
 bych we
 di was
 me dyet
 ky uscho cęstacy askezal sey wa
 Lot swyedze stareho zakona k
 nyly. A proto; tym my selt dput
 nyesye bylo platy wam tyto kuy
 ky aby co; nymye suad profwu
 mlacolt nemozete rozumyety a
 ny sdrzety upamyety co; bych
 wam prawyl. potom kdyt suad
 vnuu aby cęty wnydy; apozu
 myewasyc; cot unyemye. Atake
 aby molili sęebu wyterzuye pou
 luwaty otom co; kspaleny sluske
 anch ystycuy sekym se buete o
 byeraty aby molili krapyty dmi
 ly cęuc wnydy; azwlastyę whwa
 tcy doma wawly kcy; any kaza
 nye bywa any nespwa. Atake
 wam razy wnydy; cęly yzalek
 anaywyc; proto aby nme ota
 zowaly kdy; cęnu cęuc ne; ozu
 myete. Ale suad pomye nebudę
 te myety tak brzo kto by wam ta
 ku wyc; wyprawowal. awelmyet
 selt wyterzuo otazaty kdy; selt

slyczuye koho cęnu kto cęta nero
 zumye. Ale wed newdy; pan
 nam sluske tazaty se ykemyezy
 lec; by suobu stranu welnye s
 staly byli apozuany ypodobny
 kępy druhdy; tak přebyty rozu
 myesyc; ze nerozumye nezy se
 tazaty slękyms. Ypsalt sem
 wam kuyly dwose tyto prwe
 sam klada; swę hlawy yak; my
 sey zdalo podobne co; sem kęge
 ti ne; slychal naka; any anch od
 uęenydy; anch se molil sam do
 myllyty sęstoy přislupno kto
 mu umylu ouyeny; sęm psal
 Ale druhe ty sem hotowo sębra
 ne; anch uęymyęne myky; syny
 latyue; wylozil cęky; akteret
 sęu tamt sem to napřal. Ale tyto
 prwe rodyelyl sem wllębery; i
 kuyky; A prwe sęu ouyery; ona
 dyesy; aomyloly. Druhe opau
 nady; owidowaty; aomanzely; k
 rzyty; oholpodarowoy; oholm
 dyuy; aocęedy; C; twrtę kęk de
 wyet rzadow hydęky; ne;u podo
 bęstwyę; dwyety; kowow andyl
 kędy; Ate kęk nas cęrt laka.
 Sęste cęm se oc; ystysem toho
 zely; zelyme. Apaklt přycy
 nyu sędme ne;u pofine taket tu
 lřidu. C; co; kolywye; utyędy; kuy

on jest učinil malého i velikého a zajedno má o každém péči, ale silným silnějšíe budú muky. K vámť, o králi, chýlé se tyto řeči, aby se ode mne, jenž sem dřeve vás byl, učili múdrosti a nepohýřili. Neb ktož se naučie spravdlnosti, naleznú, co by odpověděli. A protož žádajte řeči mých a milujte je.“ To j’ řeč Šalomúnova, ješto má správně býti v srdci každému pánu. A také ijeden ciesař, ijeden král, ijeden pán neb najmenší pánek, chce-li podlé toho, jakož jest böh zpósobil, rozuměti, nemá jmieti za to, by proň byla obec, ješto jest poddána jemu, ale za to jměj, a toť jest jistá pravda, že pán pro obecný lid jest ustaven. Ved žádnéhoť jest jeho máti pánem neb ciesařem aneb králem neurodila inhed, aniť jest od prva počátka bylo pánov, ale rovni sobě lidé byli, ale zlost jest lidská zavinila, ež mosí nad sebú pány jmieti. Pakli kto svým panováním upadne od pravdy božieho zpořiezenie a podštíváním těch padlých andělóv, ješto jsú se svú zlú žádostí od pravdy hnuli, že sám pro svú hrdú žádost, ale ne pro obecné dobré panuje, však proto bez své vóle jest služebník boží, jakož jsú i črtie boží služebníci, ač i nechtiec, když jedny nuzie pro jich hřiechy a druhým odplaty v nebesiech přičinějí; neb i ze zlého umie buoh vybrati dobré. Takt jest právě o těch pániech, ješto ne pro boží zpósob, ale pro svú mysl hrdú, jakož sem řekl, hlédají, aby panovali; kakž kolivěk někdy pravdu učinie, však to ne pro böh, ale pro se činie. A kakžkoli své chudiny bránie, však ne jako slepička svých kuřátek před luňákem, ale jako pes brání mrchy, aby jie nejedli jiní psi, ale aby ji on sám ohlodal všicku. Protož ne podlé toho účinka, že bránie chudiny, budú jmieti odplatu, ač se i hodí k něčemu to, že panují, ale podlé jich úmysla zlého budú jmieti pomstu s těmi dáby, ješto jsú nesstáli s svatými anděly v tom čtvrtém kuoru u vóli boží. A jakož praví svatý Pavel: „Ktož chtie bohati býti, upadnú v rozličná lákanie a v osídla, ješto topie lidi do zatracenie.“ Slušie se na to rozmýšleti každému, ktož žádá panstva, a uskrovniti tak svú žádost, jakž by nebyla protiv bohu. Ale ktož panují sami pro se, že jim více chutno zdejší čest jmieti, rozkoš aneb sbožie, jež brzce vše mine, než od boha u věčném bydle čest věčnú, rozkoš pravú i sbožie hojně: ti se nerozmýšlejí na to slovo svatého Pavla i vážnú jako ptáci na otržni v osídla, ješto je topie do zatracenie, majíc svobodstvo panování k zaslone pravdy, ne panování vinú, ale svého lakomstva, že snad mnie, by, což mohú, vše slušalo. O tom pak o všem i mluviti nenie třeba před múdrymi, ješto řiekají bláznoví páni: „Chlapt’ jest jako vrba, čím čestějie ji obrúbáš, tiemť se hůště obalí.“ A ktoť toho nevie, chce-li jen věděti, že jakož ižádnému ciziemu, takéž ovšem ani sobě poddanému ijeden pán nemá křivdy učiniti. Neb ač jest z každého hřiech, však z poddaného sobě jest velím větš. Ohyzdná j’ věc i před bohem i před lidmi, by kto sám tomu učinil křivdu, jehož má brániti křivdě. Protož slušie pánóm, kdež mohú, aby svým poddaným byli dobrotívi, ale ne protiv bohu. Pakli dobrota nemož prospěti, má pán moc svého práva proti nebojatým ukázati a více pro obecné dobré než sám pro své. Neb ktož zlým odpúštie, ten dobrým škodí. A tak každý pán má se pílne hněvu stříeci, aby z hněvu ižádnému nebyl těžek proti pravdě; a také lakomstva, aby svých nedřel proti pravdě, chtě bohat býti; a lenosti ovšem, aby se zlému svým netbáním rozmoci nedal. Neb i sám sebe

i toho, což má, pro obecné dobré s múdrostí má nasaditi. Neb má býti štít dobrým a zlým kladivo.

75 A protož zjednána věc jest božím způsobem, aby páni od svých poddaných měli určené dani, aby mohli tiem svůj pořád vésti, jich dobré obmýšlejíc. Ale jakž vyjdú z miery dávného ustavenie, nuziec lid, neposlúchajíc svatého Jana Křstitele, ješto učieše rytieře, když ho tázachu, kak by měli živi býti, řka: „Nečinite žádnému násilí, ani koho obviňte křivdú, a mějte dosti na své dani určené;“ tak nejsou páni,
80 ale násilníci. Neb ten jest pán pravý, ktož se nestrachuje ani bojí jiného, jen šeredně učiniti; ale ktož se chudoby bojí, brzot pro ni učiní křivdu a tak nenie pán pravý. Neb Seneka die: „Ktož se bojí chudoby, toho se jest třeba báti.“ A páni nejsou proto, jakož praví svatý Pavel, aby se jich dobří a správní báti jměli, ale dobří páni tak mají s svými poddanými, jsú-li dobří, živi býti, aby je mohli milovati a z mi-
85 losti v počest je jmieti. Pakli jest lakomec pán, kakž se jest nebáti jeho i dobrému, když protiv božiemu způsobu který sbožie dobývá? Očité znamenie v jedné věci činí i v druhé zlé domnění. A protož ot dávná, ktož slúti chtie páni, menší neb větší, stydie se kupčením, aby lakomstva neukázali; neb jisté jim neslušie, poňovadž úroky mají a jiné dani své spravedlné, po takových zisťtech státi; neb to nepřislušie
90 k tomu stavu, ješto má svú mysl ode všeho, jehož se které zlé domnění bliz přidrží, odtáhnúti.

Protož, aby se lépe uměli vystřiehati zlého sbožie, ktož chtie býti dobří páni, o úrocích i o jiných jich daních chci svůj úmysl pověděti, a najprvé o úrocích.

Správně izádný nemá bráti úroka, než věda kdy a proč aneb s čeho. Nebo ktož
95 by dal komu svú rolí, aby jí těžal, aneb miesto, aby na něm sobě duom ustavil, aneb duom, aby v něm činil svú potřebu a dával s toho určený plat, ten plat svobodně móž každý pán jmieti tak, jakž jest smluvil, leč by onoho přieliš přetáhl, že by nemohl sstačiti; tehdy má své zase vzieti, vzdá-li jemu, nechtě úroka toho platiti déle. A z toho mi se zdá, že by dobrý plat úročný nebyl, ktož by kúpil jen tak holý
100 plat, a nekúpil něčeho jménem, s čeho by jemu jměl ten plat jíti. A také, ktož od koho úrok běře, povinen jest jemu to svobodno učiniti, s čehož jemu platí úrok, práva jemu pomáhati a před násilím, jelikož móž, brániti jej. A tiem činem, ktož by čí oprávece byl, mohl by od něho také za to něco jmieti, ač by i jeho rolé neb domu neb jiné věci takové nejměl. Mienímť z světských; nebť kněžský řád pod izádnú
105 daň neslušie pánóm z práva; dostiť mají modléc se za světský lid a jich nedostatky duchovnie nahrazijíc. Neb tak jest buoh vešken běh způsobil tohoto světa, že ijeden nemá prázden jiesti svého chleba. Protož v páteři i kázal nám prositi ne cizieho chleba, ale svého. Náš chléb jest, když jeho některú stranú zaslúžíme, pracijíc o něm; avšak tak jest náš, ač nám jej buoh dá, neb nedá-li nám buoh, ani náš bude,
110 ani nám k úžitku přide, ač by již i náš byl. Protož die žaltář: „Úsilé svú rukú ktož budeš jiesti, blažený jsi.“ A pak jinde nechválí těch, ješto nemají lidské práce a ješto netrpie s spravedlnými, že točíš věčně trpěti budú. Ale já toho nehyzdím také, ač kto úroky běře a sám o lidech nemá práce pro někakú podobnú věc, když miesto sebe má jiného, jenž móž nésti jeho práci.

115 Mýta také berú páni někdy správně a druhdy zle. Správné mýto jest, když jest kniežetem té země ustaveno pro některú potřebu pilnú, jako aby cest střežli, kupcóm činiec pokoj, aneb mosty dělali, cesty opravovali; ale jakž by ta potřeba minula, tak by i mýto minúti jmělo. Avšak ktož chová na to lidi, kdyby byla potřeba, aby střežl cest, ten i v pokoj móż bráti mýto od kupcív. Neb móż se to nahoditi, že to,
120 co j' dávno bráno, mýto v pokoji, bude v nepokoj v jednu chvíli naloženo. Ale ktož od kněží a od svobodných panoší a vládyk berú mýto, křivět je berú podlé práva duchovnieho; zlý obyčej nemá omluvy, aniť má obyčej slúti, ale má slúti zrušení pravdy. A vězte to páni, ješto svobodné vládyčstvo robiti přezříte aneb kněží, budete-li kdy porobeni, toť bude pomsta toho hřiechu; neb jen ti, ktož kupečsky
125 těžie peněz, povinni jsú platiti mýto.

O trzném též. Když musí pán neb jeho rychtář nakládati, chovaje lidi, aby mohl v trhu činiti pokoj a pravdu, móż bráti trzné jako i mýto.

Těž ungelty pán v svém městě pro obecné dobré s povolením obce aneb starších a můdřejších móż uložití bez hřiecha; ale jakž v tom učiní jim křivdu, dlužen jim jest navrátiti.
130

Když pak svého zisku hledá pán více než obce své a obtieží ji kterým zámyslem, jako někteří stavějí pánvy své a bránie lidem, aby v jiném nevařili, aby jim s toho plat šel; jest-li plat skrovný, že se to hodí lidem, nehyzdím toho, když jest obec k tomu povolila bez přinuzenie, dobrovolně; ale jest-li záдав obci, nechválím
135 toho.

Viny také berú páni někdy s hřiechem a někdy s hřiechem odpústějí. S hřiechem berú, když proto vezmú, že ke vzetí lakomstvo nutí aneb zvláští hněv nějaký bezprávný; a s hřiechem některdy odpústějí vinu, když netbají lidí svých pokojiti aneb chtiec slúti dobří, i odpustie zlému a ten potom více budeškoditi dobrým. Zlé jest bez pomsty nechati zlého a také zlé lakomě vzieti. Protož každý pán v tom buď sám při sobě a hlédaj snažně polepšení zlych anebo jich zlosti ukrácenie pro pokoj dobrých.
140

Pomoci skrovné pán móż od svých poddaných potrebovati v některé potreby mimo určené své platy; ale ne tak nemůdře, by jemu pomoc byla a jiným záhuba.
145 Jako, když by pro obecné dobré měl kterou práci s nákladem nésti, jiež by bez své záhuby sněsti nemohl aneb když by zahynul pravú válku nesa aneb když dobýváje přiezni, ješto by se i jeho poddaným hoditi mohla, učinil který náklad. Ale kdyby projhrál neb jinak nemůdře pro svú hrdost propýchal a ztratil aneb zašel v dluhy, více, než jest podobno dobýváje, zlá by byla omluva pomoci bráti na své chudině;
150 nemá ijeden táhnúti přes moc.

Berně pak slóve zde v Čechách obecná pomoc královi. Té jsú byli najprv páni dobrým úmyslem pro obecné dobré povolili, a v pravdě v tak pilnú potřebu královu k zemskému dobrému správně jie mají povoliti. Ale jakýž já vizi nepořád v ní, nemohu říci, by bez hřiechu byla velikého, tak královi jako i pánóm i také berčím
155 i vládykám. Strach mě za krále, že přieliš často ji béře, a snad více chtě skúpiti země okolnie svým dětem, než pro obecné dobré. A snadno-li jest jedné zemi skú-

píti tolik jiných zemí? Páni pak hřešie v berni pochlebujíc a nechtiac rozhněvati krále pravdú; ale, jakož sem řekl, pochlebujíc králi, nestojie protiv zlému obecnému. A často rádi jsú jí, aby svých lidí užili pod omluvú, jako by nemohli vziati pomoci
160 na svých lidech v potrebu pilnú, když by přišla. Ale což neslušie, po tom se zlá člověčie mysl více žedí. A v tom nejsú bez viny i vládyky, když málem odbudúc berně, mnoho vezmú na svých lidech královým jménem. Mohli by za stravu a za práci jezdiec o tom užiti něco, ale ne příliš. A byla-li by potreba taká, i nevylyhuje králem, mohl by pomoc vziati na svých lidech. Bych pak řekl: „Mají hříech z krále,
165 pravdy jemu na berni nepovědúc,“ zdá mi se, že by větší hříech byl z lidí, neb beze všie milosti ji berú, tak ve zlých dědinách jako v dobrých. A zdá mi se, že to jest omluva zvláštie a pravá vládykám, že podlé úkolów dřevních povolijí páni berně. Berčí také v tom hřešie, že ač úkoly berú rovně, ale zámazné berú těžce, jako této berně pro bramburskú zemi pátý a druhdy čtvrtý groš brali zámaznému jako úkola
170 a písaróm zvláště. To sem psal o berčích, donidž sem nevěděl tak velikého jich zlosynstva; ale této berně to sem vzvěděl, jesto j' mne nikdy nepotykało jindy, že berú berčí po jedněch knihách, sami sobě učinivše, na sprostných vyhrožijíc více, nežli jich jest úkol pravý, a ukáží ty knihy řkúc: „Hlédaj, čti sám, žeť jest tolik úkola tvého! Co mluvíš protiv knihám?“ A sami sobě napsavše knihy ty, aby takú
175 lstí mohli sobě přidřieti, a s jiných knih královi vydadie počet, jesto j' na nich úkol pravý. I vzeklnú sprostní lidé krále, že j' těžší berni než jindy kázal bráti, a král o tom nice nevie. To-li j' pravda a viera berčích, tak královi jako i zemanóm chudým a sprostným, že na nich vydrú více, než jim kázáno, a toho královi nedadie? Protoť ciesaře nemenují, že ne ciesařovým, ale královým jménem bére berni. Tak
180 mi se zle berně líbí, že neviem, co o ní řka; neb čím kde další pravda, tiem dalejí buoh.

Pokrčemné tiem jest zlé, když kto chtě úžitek toho jmieti, rád vidí, aby lidé leželi v krčmě aneb jhráli neb jměli leckakýs ryk, netbajíc na buoh. Ale že pro krčmy bývají svády, móż pán s nich bráti plat, aby pro pokoj mohl na to chovati
185 lidi.

Ktož pak židy jmají, chtie-li je křesťansky jmieti a křesťansky jich užívati, ti vězte, že jsú židě vězni římského ciesaře křesťanského, a v pravdě ijeden jich nemóž jmieti, jen s jeho volí. A tak mají je jmieti, aby s nimi nehodovali, nezvali jich k sobě, ani se myli s nimi, ani v nemoci lékařství od nich brali. A také nemají jim úřadu
190 mezi křesťany poručiti, aby nevládli nikdy křesťany. Ano dievek, dojek i jiné čeledi v domu svém židě nejmají křesťanské jmieti. Neb ktož jsú v jich čeledi kteréž kolivěk sluhy, jmají na ně kněžie dáti kletvu; pakli nechtie jich židě od sebe pustiti, ale všem křesťanóm má zapověděna býti s nimi obec, i v trhu i ve všech věcech. Ale kromě jich domów neb v domu náhodú, ne jako by jeho čeledín byl, móż křesťan
195 židów rataj býti aneb jinú potrebu jeho učiniti. Také práva velé, aby nedali židóm nových škol dělati, ale vetché mohú opráveti tak, aby větších ani dražších nedělali než dřeve byly. Hodów a jiného způsobu podlé jich ustavenie nemají jim křesťeně brániti, ani v sobotu mají táhnúti je v súdy aneb jim dávati roky na křesťany neb

v jiné jich svátky. A také nemajú zevně choditi mezi lidmi ty dni, když křestěné
200 božie pamatují umučenie k velice noci. A ten den u Veliký pátek nemajú jmieti
svých dveří ani oken otevřených. A žid nemá práva jmieti, aby svědčil protiv
křestianu, ale křestian móż svědčiti protiv židu. Pakli by se i žid i křestian táhli na
žida, tehdy súdce křestian to, což uslyší od žida toho, naž jsou se táhli, má vynesti
súd. Nemajú také židóm přezřieti páni, aby chodili jako křestěné, ale připuditi je
205 jmají, aby chodili tak, jakž by znáti bylo, že jsou židě. Kdež kolivěk kteří páni protiv
tomuto v čem židóm pomáhají, velmět hřešie, jakož se často naházie pohřiechu, že
leč práv, leč křiv chudý křestian, vždyt žida bohatého učinie práva.

Kak pak mají na židech bráti, o tom píše svatý Tomáš z Akvině k jedné hra-
bině řka: „Kakž kolivěk židě svým proviněním, jakož svědčie práva, jsou v té po-
210 robě, že mohou páni jich statek vzieti jako svůj, avšak tak, aby potřeba jich životóm
nebyla odjata, neb máme se ve cti a v slíčnosti obierati netolik k křestianóm, ale
také i nekřestianóm, aby jmě božie nebylo pohaněno. Protož podobné jest, aby šosy
nebo berněmi, jichž jsou neobykli, nebyli obtieženi, ale k obyčným daniem mohou
býti přitištěni. Ale toť miení svatý Tomáš o těch židech, ješto se obierají řemeslem
215 neb dielem neb tējařstvím kterýmž koli, ale ne lichvú. Neb v témž listu praví: „Poňo-
vadž toho, což židě lichvú dobudú, nemohú s právem sobě zachovati, vezmeš-li ty od
nich to, ani ty můžeš toho sobě zachovati, leč by to bylo, ješto by na tobě neb na tvých
předciech bylo vylichveno. Ale mají-li to, ješto jsou na jiných vylichvili, a tys to
vzala, máš vrátiti těm, jimž jsou židě vrátiti jměli, ač je můžeš nalézt; pakli nemůžeš,
220 ale podlé tvého biskupa rady a jiných dobrých v milosrdné skutky obrať aneb
k obecnému úžitku zemskému. A tak i vinu móż s žida lichevného snieti penězi, ale
ne schovati jich sobě, než vrátiti, vie-li pán, na kom jest žid vylichvil, aneb, jakož
jest řečeno, chudým neb k obecnému dobrému obrátiti. A protož vždy slušie, aby
pro vinu netolik penieze vylichvené žid ztratil, neb v pravdě jeho nejsú, ale aby
225 také trpěl něco jiného k tomu.“

Hládajtež, páni, tak-li židy jmáte, čili jinak? Rádi-li jste, když vaši židě vy-
lichvie mnoho, zdali by vy mohli na nich mnoho vzieti? Stydíte se lichevníci slúti,
ale lichvu bēfete rádi, ne proto, by vrátili ji, ale aby schovali sobě. A biešež to
někdy, že když zjiemali židy a listy neb základy pobrali jim, že jsou asa jistinu jen
230 brali od jich dlužníkóv, ale již od svých rádcí a náhončích té lsti jsou se naučili, že
pod lestnú omluví i lichvu vydrú. A protož vidíme to, že den ode dne hórež hórež;
neb každý chce dobrým slúti, a řiedko kto by chutně chtěl býti dobrým. Lotři,
zloději i lichevníci nechtie zlí slúti, a páni radše chtie slúti dobrými nežli býti.
A tak, že se j' tak rozmohla lestná nepravost, mezi mnohými lidmi potuchla milost.

235 O odúmrelech máme psáno v knihách Mojžiešových, že řekl böh Mojžiešovi:
„Mluv toto k lidu izrahelskému: když umře člověk, nejmaje syna, jeho dědina na
dceru spadne; nemá-li dcery, tehdy jeho bratřie budú po něm ji jmieti; pakli by
i bratři nejmel, dáte bratróm otce jeho; a pakli by i strýcív nejmel, tehdy ktož jsou
nejblížší jemu, těm jmá dáno býti to, což jest on jměl. A to viec synové izrahelští

240 majú jmieta u večném právé. " Jest-li to, že omlúvá obyčej jiný, však by měl s právem to pomně, ktož běře odúmrlí, za ty duše dávati almužnu.

Odběžné správné jest, aby ztratil, ktož před právem běží od své hospody aneb chtě nesnaden hospodě býti.

Zchodné, nerozuměji, by kudy bylo bráti správnó. Ale vzdajné často mož
245 vzieti pán, i k tomu více na polepšenie sedlišť. Neb často a téžměř vždy tu lhotú, tu lesem pomóż pán člověku, aby ustavil a oprávél sedlišť, an pak zkaze, zapsuje, i chce opustiti sedlišť; v pravděť má navrátiti lhoty, neb což jest k sedlišťi přidáno bylo. Ale však kdyby pán viděl, že j' zahynul člověk bez své viny, to by měl v pravdě obmysliti.

250 Ješto pak nechtie od sebe púštěti lidí a nejmajíc k nim ijedné viny, než že j' bohat aneb bezdětek, aneb chtie od nich za tú koláči, ovšemť jsú před bohem křivi. Veď svobodníť jsú lidé: jest-liť páně dědina, člověkť jest boží. Proč by svého dobrého a svých dietek, neprovině, chudý člověk nehlédal, kdež moha? Však by pán nechtěl, by jeho chudina nedala jemu, když by on chtěl, prodada dědinu, i jíti
255 od nich; pročež pak nepřeje téhož své chudině? Mohli by se dobře na to páni rozmysliti, co j' buoh učinil faraonovi, ješto j' nechtěl lidu židovského, když jim Mojžieš bral výhost, propustiti, kak jej je těžce ranil na sboží i na lidech i na synu, až se potom i nad samiem pomstil utopiv jej. Veď týžť jest buoh, jako i dřéve; ačť se zde ne vždy mstí nad zlým, však proto nenechá bez pomsty najmenšieho zlého.
260 Častoť čaká, aby sám nad sebú pomstil člověk pokáním, želeje a milosti prose; pakli nebude tak plné želenie zlého, ale v čistcít tieže pomšťeno bude. Pakli dokoná člověk, nehledaje od boha ijedného smilování, tehdy v pekle věčně bude zlému pomsta. Protož neříkajte: „Již se buoh nemstí, jako dřéve; číňme, což chtiec!“

Počestné slóve to, ješto lidé z milosti, ctiec svú hospodu, když přijede, neb na
265 hody některé, přinosie dary. Těch darów nenie hřiech bráti pánóm, a jmají toho vděčni býti svým lidem a pomněti jim to vším dobrým. Ale jakž by ten dobrý obyčej chtěli lakomstvem z práva jmieta, tak by hřiech jměli. A ktož kolivěk nuzie lidi k takovým daróm aneb prodávají v tom právé své dědiny, aby dráže jim byly zaplacency, ciziet berú, prodávajíc to, ješto jich nenie, leč by byli osazijíc svú dědinu
270 v tom právé ji dali a vymluvili; neb ktož dědinu dáva na plat, což vymluví a veť onen vstúpí, to mož na něm bez hřiecha vzieti.

Ktož pak dary berú, aby křivdě napomáhali protiv pravému, aneb ješto vši obci k škodě v městech bratrstva přehlédají na koláči, nikakéžť to dobré nenie. Neb praví David: „Hospodine, i kto vzejde na tvú svatú horu a v tvém stanu odpočine?“
275 I odpoviedá skrze ducha svatého mezi jiným řka: „A ktož darów protiv spravědlným neběře.“ Protož berúc dary, třeba opatrnú býti každému pánu, aby jej lakomstvo nepodtrhlo. Neb darové i múdré lidi oslepují.

O peněžném obrazu to najviece dotýče kniežat. Tak mi se zdá, že když najprv které knieže zarazí dobrý peniez, že bez hřiechu mož toho úžitek skrovný jmieta,
280 neb mosí k tomu lidi jmieta, aby to pósobili. Ale jakž pod týmž obrazem učiní horší peniez, chtě toho užiti viece, tak jest to inhede lest. Neb pravý peniez má

býti též váhy a z takéhož stříbra nebo zlata jako dřevný, když jest též postavy. Ještě by menší zlé bylo, když horší činie peniez na váze aneb více mědi přičinějíc, by proměnili i postavu. Neb mnoho lidí tiem oklamají o jich jměnie z kupcív
 285 i z rozličných řemeslníkův. Co j' zlúpeno pánov a vládyk od toho času v jich úro-
 ciech, jakž jest dobrý groš český na krále Václava Druhého byl zaražen! Neb v ta
 doba čtyřie a šestdesát stáli za hřivnu stříbra, jakž slyši. Potom v týž obraz více
 mědi za našich otcív přičinili, že dva a sedmdesát bylo jich za hřivnu stříbra. Pak
 teď nevelmě dávno za nás opět v týž obraz i v túž váhu přičinili ještě více, že
 290 osmdesát jich bylo za hřivnu. Pak již za minsmajstrstvie Rotlebova tolik jsú mědi
 přimiesili, že za puoldruhé kopy jedva dadie hřivnu stříbra. Hlédajž, nejsú-liť
 páni v svých úrociach škodni i vládyky po vši zemi! Ktož dřeve jměl čtyři a kopu
 plata, ten jedva nynie jmaje puoldruhé kopy jmá tolik stříbra. Protož, což kolivěk
 jest nám třeba, to jest dráže, neb již znají kupci, že v českém groši více mědi nežli
 295 dřeve. A co j' pak zámatku o halěři, to ti vědie, ktož u Praze bývají často. Protož,
 ciesaři, nebo ty, králi, udá-liť se kdy slyšeti toho, nepřipúšťej hněvu k srdci, ale
 pomysl pro buoh, aby tak zde panoval, jakž by nebylo škodno, ale zisťno zemanóm
 tvým. I všichni páni pomněte, že lest a křivdu máte i v jiných tupiti; čím pilnějie
 v sobě, ač chcete šťastně panovati! Neb pravé štěstie každému pánu jest bohobojně
 300 panovati, jakož pokládá svatý Augustin O městu božiem, rka podobně k tomu: „My
 nediemy, by naši ciesaři něteři proto byli šťastni, ež sú dlúho a mocně panovali
 a své nepřátely pod se porobili, města vzdělali a že j' jim vše pod ruku šlo a že jsú
 vycházeli ze lsti, ješto jsú jim jejich nepřietelé zevní neb tajní léceli, ale diemy je
 šťastny, budú-li bohobojně kralovati, budú-li vieru ploditi, boha ctíti, jemu se kla-
 305 nějíc, jej chváléc, čest a chválu boží plodiec, za své hříechy i všeliká svá obmeškánie
 na všaký den obět jemu vzdávajíc svých modlitev. Budú-li při sobě, když jim jich
 poddaní pro pokoru čest a chválu vzdávají aneb druzí prieliš vzpochlebují, nehnú-li
 se tiem v hrdost, ale pomnie-li, ež jsú lidé; a hledají-li snažně obecného dobrého
 vši svú mocí; a jest-li v nich smilstvo tiem skrocenějšie, čím by mohlo býti svobod-
 310 nějšie proto, ež se nebojie lidí; a mají-li žádost větší býti v nebeském království,
 kdež budú mieti rovně sobě ty některé, ješto jsú zde pod nimi, nežli kralovanie
 zdejšieho; jsú-li litostivi a spravedlni, štědři a milostivi, ač komu učinie protiv-
 stvie unáhléc se, ale nahradie-li to ochotenstviem, štědrostí, i jiné šlechtnosti
 mají-li do sebe a to vše činie-li úmyslem upriemým pro věčnú odplatu. Takové krále
 315 diemy, ež jsú šťastni nynie nádějí a potom, když sstojie v tom, ovšem budú teprv
 šťastni, dojdúc královstvie nebeského, jehož nám všem dopomáhaj, hospodine!“

1 *jerarchie* (trojslab.) hierarchie, stupeň důstojnosti, řád andělský (o třech kúrech) – 2 *súd*
vydáme rozhodneme – 3 *zapálime* se vzplaneme

5 *latině* latinsky – 7 *vzpanilý* vznešený – 9 *ijeden* žádný; *neslíčnost* neslušnost, nešle-
 chetnost; *pořád* pořadí – 12 *ktož kaké* kdo jaké, kdo nějaké

14 *znamenati* poznati – 15 *zřiezenie božie* ustanovení boží – 16 *Tróni* Trůnové (jeden
 z nejvyšších kúrú andělských) – 18 *jakž chtiec* jak chtějí – 19 *ustaveni* ustanoveni – 20
ustavovati ustanovovati – 21 *přeje* dopřává, dává – 23 *slušné j'* sluší se – 26 *trú se* trůu, tísní
 se – 27 *otieže* otáže se na; *právě* spravedlivě – 28 *skóro* brzy; *najtvrzši* nejtvrďší – 29 *bude póji-*

čeno bude dopřáno, dostane se – 31 *zajedno* stejně, rovně – 32 *chylé se* vztahují se – 33 *nepohýřili* nepobloudili – 35 *ijeden* žádný – 38 *ved, veď* zajisté – 40 *zlost* zloba – 41 *zpořiezenie* uspořádání, zřízení; *podštítvanie* popuzování – 43 *hrdā* žádost hrdost, pýcha – 44 *črtie* čerti; *nuzie* trápí – 45 *přičiněji* přičiňují, rozmnožují – 50 *účinek* skutek – 52 *pomsta* trest; *nesstāli* nevytrvali – 55 *panstvo* panování – 56 *chutno* po chuti – 59 *otržn* poklop, sklopec (Klaret: *otržně* = tensor), osidlo; *svobodstvo* svoboda – 60 *k zaslone* k zástitě – 62 *chlap* obecný, poddaný člověk; *obrúbāš* osekáváš – 65 *velim* velmi, mnohem – 68 *nebojatý* kdo se nechce báti, opovázlivý – 71 *těžek* těžký, příkrý

75 *božim způsobem* způsobením, zřízením, boží prozřetelností – 76 *pořād* řád (ordo); *obmýšlejic* myslíce na... – 78 *rytieř* voják (miles) – 80-81 *šeredně učiniti* ošklivě, špatně jednat – 82 *Seneka* římský filosof (4 př. n. l. až 65 po n. l.) – 83 *správni* spravedliví – 85 *počest* úcta, vážnost – 86 *očitý* zjevný, patrný – 87 *domněnie* podezření – 88 *stydie se* *kupčentm* stydí se za obchodování – 89 *stāti po zistiech* hledati zisky – 90 *bliz* blízko – 91 *odtāhnūti* odvrátiti

93 *ūmysl* mínění – 94 *úrok* smluvený plat, placený v jisté lhůtě, termínu (census) – 95 *těžal* vzdělával, vydělal, získal – 96 *čimil* potřebu používal ho – 98 *zase* zpět; *vzdā-li* odevzdā-li, vrāti-li – 99 *plat úročný* holý plat, sám plat, bez panství na nějaké dědině – 100 *jménem* jmenovitě – 101 *svobodno učiniti* očistiti od břemen – 102 *prāva jemu pomāhati* dopomāhati mu k právu; *jelikož mōž* co, pokud může – 103 *oprāvce* správce – 107 *prāzdny* nepracující; *pāteř* Otčenáš (Pater noster) – 108 *některū stranū* nějakým způsobem – 109 *ač* jestliže – 112 *nehyzdīm* nehaním, nevytýkám – 113 *podobny* slušný, důvodný – 114 *něsti práci* vykonávat

115 *druhdy* někdy, jindy – 116 *pilny* naléhavý – 117 *činieć pokoj* zaručující klid – 119 *nahoditi se* stāti se, přihoditi se – 120 *naloženo* vynaloženo – 123 *vlādyčstvo* robiti porobovati vладыky; *přezřieti* dovoliti – 124-125 *kupečsky* těžie obchodem vydělávaji

126 *tržné* poplatek z trhu; *těž* totěž; *naklādati* vynaklādati – 127 *pravda* spravedlnost

128 *ungelt* dávka z dovezeného do města zboží, spotřební daň (accise)

131 *obtieži* zatiži – 132 *zāmysl* výmysl, záměr – 134 *přinuzenie* nátlak; *zādav* útisk

136 *viny* pokuty – 137 *lakomstvo* přílišná chtivost – 138 *některdy* někdy; *pokojiti* pokojným činiti – 141 *buď při sobě* pamatuj se, měj rozum; *zlost* zlý skutek, zlo

146 *pravā válka* spravedlivá, je-li v právu – 148 *propýchal* promrhal – 149 *jest podobno* sluší se

153 *nepořād* nepořádek – 154 *berčī* výběřčí berně – 155-156 *skūpiti zemē* okolnie Karel IV. skupoval v Lužici a ve Falcku hrady a města – 159 *užili* využili – 160-161 *žedi se* žádostiva jest – 162 *strava* útrata – 163 *užiti* obdržeti; *vylyhovati* králem lživě se dovolávati krále – 164, 165 *z krále, z lidí* pro krále, pro lidi – 167 *zvlāstī* vlastní; *úkol* částka předepsaná, uložená – 168 *rovně* v pravé výši; *zāmazné* poplatek za výmaz uložené berně (deplanale) – 169 *berně pro bramburskū zemī* mimořádná berně, kterou Karel IV. vypsal v Čechách r. 1373, aby získal potřebnou částku k zaplacení Branibor, které toho roku koupil od markraběte Otty a připojil k českému státu – 170 *to sem psal* r. 1375 podle Vávrova sborníku (fol. 95a); *donidž* dokud – 171 *zlosynstvo* ohavnost, nešlechetnost; *ješto j' mne nikdy nepotykal* jindy s čímž jsem se jindy nesetkával – 172 *vyhrožijic* hrozbami vymáhajice – 175 *přidřieti sobě* vydíráním získati – 176 *vzeklnū* proklejí – 177 *viera* věrnost, poctivost – 180 *co řka* co bych řekl; *dalši, daleji* vzdálenější

182 *pokrčemné* plat z krčmy – 183 *ryk* lomoz, výtržnost, hádka, sváda (tumultus)

187 *vězni římského císaře* pádem Jeruzalema (r. 70 n. l.) zanikl židovský stát, Židé se stali zajatci římského císaře a ztratili národní autonomii – 189 *lékařstvie* lék – 190 *dievka* služebné děvče; *dojka* kojná, chůva – 193 *obec* obcování, styk – 195 *rataj* orač – 196 *škola* synagoga; *oprāvěti* opravovati – 197 *hod* svátek – 198 *roky dávati* (na koho) určovati termíny ke smlouvání a projednávání sporné věci – 199 *zevně* zjevně, veřejně – 202 *tāhnūti se* (na

koho) odvolávati se – 204 *připuditi* přinutiti – 206 *naházie se* přihází se, stává se – 207 *práva učiniti (koho)* dáti mu za právo

202 *hrabíná* hraběnka – 209 *poroba* poddanství (servitus) – 210 *potřeba životóm* životní potřeba (necessaria vitae) – 211 *v sličnosti se obierati (k komu)* zacházeti pěkně, dobře – 212 *šos* (něm. Schoss) plat z domu k obci – 213 *jichž jsú neobykli* jimž nepřivykli (facere non consueverunt exactias); *obyčeny* obvyklý, běžný (consuetus) – 214 *přitištění* přinucení – 215 *tě-hařstvie* hmotná práce, zaměstnání, zvl. polní – 216 *lichva* úroky z půjčených peněz (usura) – 218 *vylichviti* lichvou získati – 221 *lichevny* lichvou se zabývající

226 *hlédajtež* zkoumejte – 227 *lichevník* lichvář – 229 *zjiemali* zchytali, zjímali; *listy* úpisy; *základy* zástavy; *asa* aspoň – 231 *lestny* lstivý – 232 *chutně s chutí*, bez donucení – 234 *milost* láska

235 *odúmrl* (f.) odumrt (po vymření přímého potomstva připadl majetek na pána) – 236 *dědina* dědictví (hereditas) – 238 *strýc* bratr otcův (patruus) – 240 *u věčném právě* jako věčný zákon (sanctum lege perpetua); *by měl s právem* slušelo by se, správně by bylo – 241 *to pomně* aby na to pamatoval

242 *odběžné* svévolně opuštěný grunt, sedliště, statek spadal na pána, pán jej mohl zabrati – 243 *nesnaden* působící nesnáze (difficilis); *hospoda* pán, hospodář

244 *zchodné* plat při odchodu od pána (Štít. Knihy, Vrt. 89, 29: Zchodné proto móż pán s právem vzieti podlé určeného obyčeje od toho člověka, ješto od něho jde, že práci má, když vyhoštjuje zase odjinud člověka); *vzdajné* synonymum k *zchodné* – 245 *sedlišťe* grunt, statek selský; *lhota, lhóta* úleva, osvobození na čas od platu (libertas), aby opravil sedlišťe a osadil – 246 *les* dřevo, dříví (stavební); *ustavil* postavil, zbuodoval; *oprávéł* opravoval; *zapsuje* (k *zapsování*) zkazí, pokazí – 248 *zahynouti* upadnouti, na mizinu přijíti – 248-249 *v pravdě obmysliti* skutečně, podle skutečnosti uvážiti

251 *za tú (přičiní?)* z té přičiny (?); *koláč* dar, odměna, úplatek – 252 *křivý* v nepravu, vinný; *páně* pánova; *dědina* statek děděný, nemovitý – 253 *nehlédal* nehleděl si; *kdež moha* kde jen může – 257 *výhost* propuštění – 258 *pomstil se* potrestal – 261 *čistec* očištec – 263 *což chtiec* co chceme, co nám libo

264 *počestné* čestný dar – 267 *z práva* za právo, povinnost; *muzie* nutí – 270 *vymluvili* vymínili

273 *bratrstva* cechy; *přehlédají* nechťejí viděti, strpí; *na koláči* za úplatek, dar – 277 *aby nepodtrhlo (nohy)* aby ku pádu nepřivedlo

278 *peněžný obraz* mince – 279 *zaraziti* počíti raziti, zavěsti – 280 *obraz* podoba, vzhled, ražení – 281 *užiti* míti užitek; *inhede* ihned – 282 *dřevný* dřívější; *postava* tvar – 286-295 *groš český* hodnota pražského groše od jeho zavedení Václavem II. r. 1300 se neustále pohybovala s patrnou klesavou tendencí, způsobenou jednak zhoršováním zrna, t. j. ryzosti stříbra v minci obsaženého (vzhledem k příměsku mědi), jednak snižováním váhy mince, jednak postupným obecným poklesem hodnoty stříbra v poměru ke zlatu; v poměru ke zlatému dukátu lze toto klesání vyjádřit takto: v době Václava II. se počítalo na 1 dukát 12 grošů, koncem vlády Jana Lucemburského, již 13, r. 1373 již 15 až 16, koncem vlády Karlovy 17 grošů. *Halěř* (zvaný podle mincovny v Halle) byla drobná mince ražená spolu s grošem, který měl 12 halěřů; hodnota halěře klesala však ještě více, takže se v době Karlovy počítalo 13 až 14 halěřů na groš – 286-287 *v ta doba* v tu dobu, tehdy – 287 *slyši* slyším – 290 *minsmajstrstvie* mincmistrovství, mincmistr byl úředník nad mincovnami, nad mincí (magister monetae); *Rotlebova* Jan (Johlin) Rotleb byl urbuníkem, mincmistrem v Kutné Hoře od r. 1371, syn Martin po něm (1377-1383) – 291 *jedva* dadie sotva, ztěžá dají – 292 *škodni* mající škodu, ztrácející – 295 *zámatek* zmatek – 296 *ciesař* Karel IV.; *kral* Václav IV. – 297 *škodno... zišťno* na škodu... k zisku; *zemanóm* obyvatelům země – 301 *něteři* (nář.) někteři – 302 *pod ruku šlo* dařilo se – 303 *zevní* zjevný; *léceli* nastražovali – 304 *vieru* *ploditi* víru posilovati – 305 *chválu* *ploditi* slávu rozmnožovati, šířiti;

obmeškánie zanedbánie – 306 na každý den každý den; býti při sobě pamatovati se, míti rozum – 307 vzpochlebují lichoti – 311 mieti rovně sobě stejně vysoko postavené (collega) – 313 ochotensvie ochotnost, úslužnost, vlídnost – 314 upříemý upřímný – 315 sstojie budou stáli, vytrvaji

KNÍŽKY O SMRTI MLÁDENCE BUJNÉHO

POČÍNÁJÍ SE KNÍŽKY O SMRTI MLÁDENCE BUJNÉHO

KAPITOLA 1

Když nezbyti jest smrti ijednomu, velmi potřebné jest naučiti se umřieti dobře. Neb jest předobrá smrt tomu, ktož umie umřieti, ale ktož se nenaučil umřieti, tomu jest zlá. Ale kakž koli všecko Písmo učí umřieti, když učí zlého se stříeci a činiti dobře, však bývá u příkladech držemnějšíe pamět; protož v knížkách 5 těchto psal sem o smrti jednoho bujného mládence, kterak jest žalostně sšel s tohoto světa. Ale pohřiechu nalezneš mnohé, ežť mají smrt v takú tesknost, ežť nechtie na ni i vzpomenúti. A obák lékařstvie jest veliké hřiechóm na smrt vzpomínati. Ale ktož nechťeli by ostatici hřiechuov, ti i mluviti nedadie o smrti řkúc; ano Katún die: „Ktož se bojí smrti, ztratí veselé života tohoto.“ Avšak jim řku, i sobě také, že je to 10 pravda, což Katún řekl; ale slušné by nám bylo tak živu býti, až bychom se nebáli smrti jako tento bujný mládec, ale abychom jie duostojně žádali, jakož o svatém Jeronymu pravie. Anížť jest ved zlé, ztratiti nestatečné veselé pro věčnú radost; ne darmo řekl Mudřec: „Lépe jíti v dóm pláce než v dóm kvasu.“ A sám Kristus řekl: „Blaženi, ješto jsú smutni, neb budú utěšeni.“ A opěte die: „Běda vám, ješto 15 se nynie smějete, nebo budete plakati.“ Aj, nebudú-liť plakati, ješto čas života svého ztrávie v kakýchs klasciech, v řečech marných, nekázaných aneb v kteréhož koli marného utěšenie kratochvíli, chtějte neb nechťejte, smrt jim vždy přide, nikakežť jich nezapomene, ačť oni i nechťeli by na ni vzpomanúti. A zdali se pak nezamútie? A by tomu buoh chtěl, by pokánným zámútkem se zamútili! Ale strach, 20 by někakú úžestí bez rozumu nelekli se, jako když ukrutný a silný nepřietel vytasí se z nedojiepie, an se jeho nenaděje. A protož ať se na ny nevytasí tak z nedojiepie, mysľmy o niej i přemľuvajme, vidúce, ežť se k nám blíží v každú chvíli. A učmy se, kterak se s ní máme obierati, kdyžť nás již utká.

Aby nám to bylo u paměti držemnějšíe, umysľmy sobě, jako bychom přišli 25 k některému bujnému mládenci, ješto netbal na buoh, donidž zdráv byl, aníž se rozmyšľel na smrt, neda den za dnem minul. A on bujal, uplet se v milost tohoto světa v smilném a v bujném tovarišství, jakž jest toho snad něco i mohlo býti, s nímž by někteří byli z jeho tovarišív, an trudně leží a žalostně volaje a řka: „Ó, kterak sú mě těžká stonánie smrtedlná obklíčila a bolesti pekelné přeukrutné! É, běda mně! 30 I k čemu sem se narodil na svět? I proč sem as inhed, jakž sem z břicha vyšel, nezhyrul? Aj, té lahody toho světa! Počátek života mého byl inhed s pláčem a s protivenstvím a skonánie, v kakémť jest hubenství a v bolesti! Ó smrti, kterak